

Kommentar: Varför tog inte SvD med de här böckerna?

Svenska Dagbladet den 21 november 2021

När SvD Kultur i våras listade 2000-talets hittills bästa romaner blev jag, som är forskare i statsvetenskap och därför inte har för vana att recensera skönlitteratur, glad och överraskad över att samtliga av mina förslag hade fått många röster och kommit med på den slutliga listan. "Alla rätt", sa jag med illa dold stolthet till SvD:s litteraturredaktör Madelaine Levy.

Det var den gången, ja. När kulturredaktionen nu har utnämnt de bästa fackböckerna, som verkligen borde vara mitt område, visar det sig att inga av de titlar som jag nominerade finns med på listan.

I stället för att muttra något om "de två kulturerna", klyftan mellan sköndandar och vetenskapsmän, försöker jag se det som att man kan ha väldigt olika synsätt på vad som är betydelsefull facklitteratur.

Mina kollegor förefaller i hög utsträckning ha premierat ett bra berättande. Det är inte alls oviktigt för genren och om vi ska kora den bästa facklitteraturen menar jag också att det är ett rimligt kriterium. De fackböcker som jag själv föreslog, inte minst journalisten Charles Moores tredelade biografi över Margaret Thatcher (Allen Lane, 2013, 2015, 2019) som ger en delvis ny bild av denna än i dag så tongivande politikers drivkrafter och åsikter, är alla exempel på hur sakprosa kan skrivas på ett levande snarare än kliniskt och stämningsbefriat sätt.

Men vad jag saknar på SvD:s lista, är en bredare överblick än ett något ensidigt humanioraperspektiv, och fler fackböcker som har belyst eller resonerat om trender och samhällsfrågor som har präglat 2000-talets två första decennier. För att ta ett uppenbart exempel har inga av de uppmärksammade fackböcker från det senaste året som har vridit och vänt på coronapandemin ur olika synvinklar, såsom dess konsekvenser för demokratiska fri- och rättigheter och vårt framtida sociala liv, tagit sig in på listan.

På samma sätt rymmer listan inte någon fackbok om finanskrisen, klimatförändringarna eller Kinas framväxt som dominerande världsmakt och det kinesiska kommunistpartiets avsikter. Ökande migration och nationalism har också starkt kännetecknat det nya seklet, men inga av de tankeväckande fackböcker som har försökt fördjupa vår förståelse för dessa fenomen har passerat nålsögat.

Det finns dessutom ett antal fackböcker som har skildrat de senaste 20 årens hisnande teknologiska utveckling, och som enligt min uppfattning hade kunnat platsa på listan. I synnerhet tänker jag på sådana böcker om artificiell intelligens, sociala medier och styrning genom algoritmer som har bidragit till att nyansera och väcka en kritisk debatt om den vid seklets början så utbredda föreställningen att ytterligare teknologiska framsteg alltid är till gagn för samhället.

Rigorösa och välskrivna fackböcker om nya psykologiska rön om hur vi tänker och varför vi fattar de beslut som vi gör, med viktiga implikationer för såväl enskilda individer som företag och statskonst,

har också haft ett enormt genomslag under 2000-talet. Kanske hade någon av dem kunnat få komma med på listan?

Som dessa nedslag i 2000-talets flod av fackböcker visar, är det knappast enkelt att lyfta fram enbart några få titlar. Min egen lista med nomineringar har reviderats flera gånger medan jag har skrivit den här krönikan. Men om jag i alla fall ska ge några förslag är det vid sidan av Thatcherbiografin följande fackböcker:

- "A failure of capitalism: the crisis of '08 and the descent into depression" (Harvard University Press, 2009). Rättstänkaren Richard Posner begripliggör finanskrisens underliggande mekanismer.
- "Alone together: why we expect more from technology and less from each other" (Basic Books, 2011). Psykologen Sherry Turkle beskriver den digitala erans ensamhet.
- "The righteous mind: why good people are divided by politics and religion" (Pantheon Books, 2012). Socialpsykologen Jonathan Haidt visar hur 2000-talets politiska polarisering har sina rötter i biologiskt betingade moraluppfattningar.
- "Tänka, snabbt och långsamt" (Volante, 2012). Nobelpristagaren Daniel Kahneman beskriver två olika omdömesprocesser och vad man ska och inte ska lita på i sina egna reaktioner.

Johan Wennström